

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Eduskunnan talousvaliokunta

28.3.2025

ELY-keskusten lausunto

Ylijohtaja, ylijohtajien verkostonpuheenjohtaja Jaana Korhonen
Kainuun ELY-keskus
25.3.2025

Pitkän ja lyhyen aikavälin kustannukset

- Hallituksen esityksen arvioidaan edistävän ja tehostavan erityisesti ympäristölupiin liittyviä menettelyjä lupamenettelyiden nopeutuessa ja yhdenmukaistuessa. Uudistuksen voidaan arvioida parantavan valtionhallinnon toiminnan tuottavuutta ja mahdollistavan säästöjä pitkällä aikavälillä.
- Uudistuksen suunnittelu ja toteutus vaativat hallinnollista valmistelua, mikä aiheuttaa kertaluonteisia kustannuksia. Ne kohdistuvat erityisesti valtionvarainministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkiin.
 - Lupa- ja valvontaviraston toimeenpanon valmistelun kokonaiskustannuksiksi on budjetoitu 7,7 milj. euroa. Elinvoimakeskusten toimeenpanon kustannuksiksi on budjetoitu yhteensä 3,5 milj. euroa. Merkittävimmät kustannukset muodostuvat tietojärjestelmien, digityöympäristön ja järjestelmätoimittajien muutuskustannuksista, joiden arvioidaan olevan noin (4,3 ja 1,4 milj. euroa).
 - Toimeenpanon budjetointi mahdollistaa välttämättömien muutosten toteuttamisen

Pitkän ja lyhyen aikavälin kustannukset

- Tietojärjestelmiin liittyy sekä toiminnallisia että kustannushaasteita
 - ELY- keskuksat käyttävät tällä hetkellä useita toimialakohtaisia tietojärjestelmiä. Näiden tuotannosta huolehtivat useat muut virastot (esimerkiksi Ruokavirasto ja Väylävirasto). KEHA- keskus on tuottanut mm. ympäristöministeriön hallinnonalaan liittyviä järjestelmiä sekä kaikille yhteisiä järjestelmiä (mm. asianthallinta).
 - Elinvoimakeskusten yhteistä arkkitehtuuria ja yhteistä järjestelmäkehitystä on haasteellista tehdä, koska järjestelmiä tarjoavat tahot tekevät sitä omista lähtökohdistaan ja vaihtelevilla teknologiaratkaisuilla. Osa hyödyistä jää saamatta koska yhteistä kehittämistä ei voida elinvoimakeskusten näkökulmasta tehdä. Olisi tarpeellista kehittää tietojärjestelmille yhteiskehittämisen malli, jossa esim. Elinvoimakeskusten tarpeet tulisivat paremmin huomioitua. Epäselvää on, onko tietojärjestelmien muutostarpeita huomioitu muiden virastojen toimintamäärärahatarpeissa.
- Lupa- ja valvontavirastoon yhdistyy useiden virastojen henkilöstöä. Sovellettavaa palkkausjärjestelmää valmistellaan parhaillaan yhdessä työnantajien ja henkilöstön edustajien kanssa. On todennäköistä, että uudessa järjestelmässä palkkauksen perusteet tulevat muuttumaan. Epäselväksi jää, millä resursseilla oletettu palkkaharmonisointi tehdään.

Toimintameno- ja substanssimäärärahat

- Aluehallintouudistuksella ei ole itsenäistä säästötavoitetta. Kuitenkin uudistamisessa huomioidaan valtionhallinnon tuottavuusohjelma ja toimintamenojen sopeuttamistarve, mistä hallitus on erikseen linjannut. ELY-keskuksiin ja KEHA-keskukseen kohdistuu vuonna 2026 yhteensä noin 13,5 milj. euron ja vuonna 2027-2028 noin 20,4 milj. euron säästö/vuosi (6-10 %/vuosi vuoteen 2024 verrattuna). Säästöt tulevat vaikuttamaan tehtävien hoitamiseen, mm. korvausrekrytointimahdollisuuksien vähetessä. Uudet virastot perivät säästöt ja toiminnan sopeuttamiseen tähtäävien yhteistoimintamenettelyiden tarvetta ei voi poissulkea.
- Virastokokonaisuuksien kehysvalmisteluun pohjautuva toimintamenomäärärahajako ja tosiasiallinen käynnistyshetken henkilöstön määrä saattavat poiketa ja aiheuttaa ongelmallisen käynnistystilanteen.
- Toimeenpanohankkeet valmistelevat parhaillaan virastojen toimintaa, mutta lopullinen tieto käytettävissä olevista virastokohtaisista toimintamäärärahoista vahvistuu pahimmillaan syksyllä 2025. Tämä haastaa elinvoimakeskusten tosiasiallisen tilannekuvan luomista ja vaikeuttaa realistisen suunnittelun tekemistä.
- Muutoksen ei arvioida vaikuttavan substanssien erillismäärärahojen määrään. Elinvoimakeskusten osalta määrärahat tullaan kohdentamaan joko elinvoimakeskuksittain tai laissa ehdotetun keskittämistehtävän alueelle. Elinvoimakeskusten toimialue tulee ehdotuksen mukaan olemaan nykyisiin ELY-keskuksiin verrattuna useammin useamman kuin yhden maakunnan kokoinen. Mistä johtuen substanssimäärärahat kohdentuminen maakuntakohtaisesti vähentyy.

Muuta

- Valtioneuvoston asetusluonnoksessa säädettävät lukuisat ja erilaiset toimialueet eräissä tehtävissä ja tehtävien keskittämiset aiheuttavat sen, että elinvoimakeskuksista tai ainakaan osista niistä ei muodostu hallitusohjelman tarkoittamia vahvoja elinvoimakeskuksia. Tehtävistä keskitettäisiin yhteensä 28 tehtäväkokonaisuutta eli kolmannes elinvoimakeskusten tehtävistä. Näin laajamittaiset keskittämiset tekevät aluehallinnon rakenteesta ja palveluista asiakkaille, yhteistyökumppaneille ja sidosryhmille vaikeasti hahmotettavan. Lisäksi monimutkaiseksi muodostuva rakenne vaikeuttaa elinvoimakeskusten tehokasta ja vaikuttavaa johtamista.
- Virastojen alueellinen läsnäolo ja alueiden erityspiirteiden tuntemus aiotaan turvata siten, että toteutetaan nykyisten virastojen toimipaikkaverkostoa ja lähtökohtaisesti niihin sijoitettujen virastojen virkapaikkoja. Tällä varmistetaan, että viraston johto ja henkilöstö ovat kattavasti alueilla läsnä hoitamassa lakisääteisiä tehtäviään. Samalla on huomioitava, että virkapaikan sijoittuminen alueelle ei takaa aitoa alueellista läsnäoloa. Toimipaikoista säätäminen valtioneuvoston asetuksella on alueellisen läsnäolon kannalta välttämätön. Sen sijaan päätoimipaikoista säätäminen tulee johtamaan toimintojen ja henkilöstön keskittymiseen.

Kiitos